

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

10. De ordine Cognitionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

§ 29. l. 1. §. 1. l. 6. ff. Eod. Gail. l. d. ob-
serv. § 3. n. 13. quoniam favori pro le in-
trodecto quisque renuntiare potest. l. pe-
nult. C. de Pactis.

TITULUS X.

De Ordine cognitionum.

SUMMARIA.

1. Definitur ordo cognitionum.
2. Prescribitur utroque jure.
3. 4. Idem judex cognoscit de causa principali & incidente.
5. Quid sit questio dependens, incidens & emergens? Remissio.
6. 7. 8. Quæ regula in ordine cognitionum observanda?
9. Finis. 10. Effectus ordinis cognitionum.

Quandoquidem elapsis feriis plures
sæpe quæstiones moventur, & dis-
ceptatur, quæ prior, quæ posterior co-
gnosci debeat, ideo sequitur hæc rubrica:
de Ordine cognitionum.

§. I.

1 Definitur ordo cognitionum, quod sit
modus, & ordo servandus à Judice in exa-
mine plurium quæstionum, nimirum prin-
cipalis, & aliarum incidentium, quæ in
eodem judicio inter easdem personas con-
currunt. Pirrhing. in princ. h. t.

§. II.

2 *Causa efficiens* hujus ordinis est vel remo-
ta, vel proxima.

Remota est Jus tum Canonicum, tum
civile, ut de quo peculiariter præsens *Titu-
lus*, & in *Cod. lib. 3. Tit. 8. & lib. 7. Tit. 19.*
agunt.

3 *Proxima* est Judex, qui plures concur-
rentes quæstiones ordinatim ex præscripto
legum ac Canonum examinat. Pertinet
autem ad eundem Judicem cognoscere de
quæstione principali, & incurrente, licet is
de incurrente seorsim, & principaliter mo-
ta non haberet jurisdictionem. Zoësius

h. t. n. 3. Sic de causa status v. g. an quis sit
liber, aut servus, quando incidenter tantum
in judicium venit, cognoscere potest Judex
causæ principalis, qui alioquin respectu
talis quæstionis incompetens est. l. 3. C. de
Judiciis l. 1. C. de Ordine judic. Item Ju-
dex maleficiorum etiam de incidente causæ
civili decernit. l. 4. §. si dicantur. ff. *Fin.*
regundor. idque vice versâ, & in delegato
Judice locum sibi vindicat. arg. c. de pru-
dentia de *Donation. inter vir. & uxor.* Ni-
si fuerit causa spiritualis, seu alterius fori;
que ne quidem incidenter à Laico deciden-
da. c. tuam h. t. c. lator *Qui filii sint legit.*
ubi statuitur, quæstionem natalium, si in ci-
vile judicium incidat, remittendam esse ad
forum Ecclesiasticum, quoties implicatam
habet quæstionem de valore matrimonii.

§. III.

Materia seu objectum ordinis cognitio-
num sunt quæstiones, seu causæ concur-
rentes cum causa principali, præsertim de-
pendentes, incidentes, aut emergentes; quæ
quid sint, & qualiter inter se differant, late
exponit Menoch. de *Arbitr. Judic. lib. 1.*
q. 45. an. 4. Panorm. inc. 1. n. 12. b. t. &
Fagnan. *ibid.* n. 22.

§. IV.

Formam ordinis cognitionum tribuunt 6
sequentes tres regulæ:

Prima est, quod ea quæstio prius excu-
tienda sit, quæ viam parat ad cognitionem
alterius. Hinc possessionis cognitio præ-
mittenda est cognitioni proprietatis, ut
sciatur quis petitoris onera sustineat, quis
commodò possessionis fruatur. l. 37. junctâ
l. 62. ff. de *Judiciis* l. 13. *Cod. de rei vin-*
dicat.

Secunda regula est, quod illa quæstio 7
prius terminari debeat, quæ alteram peri-
mit, seu præjudicium gignit. Itaque si
mulier judicio petitorio agat ad vindica-
tio-

tionem mariti, ille autem excipiat, prius de opposita exceptione consanguinitatis erit cognoscendum: hæc siquidem probata prior quæstio, seu petitio perimitur. *c. 1. h. t.*

Secus est, si mulier iudicio possessoriò *Redintegranda* prætendat virum tanquam maritum sibi restitui: tunc enim consanguinitatis exceptio haud admittitur. *c. 10. & 13. de Restit. spoliat.* Similiter, si quis petat divisionem hereditatis contra fratres suos, & illi eum agnoscere nolint, hæc quæstio status, sive controversia de natalibus ante omnia erit disceptanda: quia non ante de principali quæstione decerni posset, & ea hoc ipso cessaret, si constaret petentem ejus familiæ non esse. *c. 3. h. t. l. 2. C. de Ordine judic.*

8 *Tertia regula* est, quòd quæstio major sit præferenda minori, & sic civili criminalis. *l. fin. C. de Ordine judic.* Verùm hic refert, an causa utraque civilis & criminalis moveatur ab actore: vel an motâ controversiâ civili inferatur quæstio criminalis ab adversario: *Priori casu* in potestate quidem actoris est, utram ante aliam velit exequi, si tamen utramque simul proponat, ac ejus interfit, civilem prius dirimi, hæc ante criminalem discutienda est; veluti si ab eo, qui de crimine violentiæ accusat, iudicis officium impleretur, ut res ablata restitueretur. *l. 1. C. de Appellat. l. 7. C. ad Leg. Jul. de vi publica.* Casu posteriori alia distinctione opus est: vel enim motâ controversiâ civili quæstio criminalis inferatur ab adversario per modum exceptionis, vel per modum actionis? Si illud, causa utraque simul deciditur. *l. 3. C. de Ordine Juaic.* Si hoc, causa criminalis præfertur, ac civilis interim suspenditur. *d. l. ult. C. Eod. l. 37. ff. de Judiciis.*

§. V.

9 *Finis Ordinis cognitionum* est, ne præ-

postera cognitio, & concurrentium quæstionum confusio iudicium impediatur, per *c. 3. h. t.*

§. VI.

Effectus ordinis cognitionum est, quòd confusio exigendarum probationum tollat, superfluas altercationes amputet, & verum controversiæ statum aperiat.

TITULUS XI. De plus petitionibus.

SUMMARIA.

1. *Quid sit plus petitio?*
2. *Quando actor censetur plus petere?*
3. *Materia plus petitionis*
4. *Plus petitur quatuor modis. 5. Re. 6. Loci.*
7. *Causâ. 8. Et tempore.*
- 9, 10. *Pœna plus petentium.*
11. *Et seqq. Quibus casibus cessent pœna plus petentium.*

Inter incidentes quæstiones est, quòd actor plus petat. Quare hic *Titulus* subjicitur.

§. I.

Definitur plus petitio, quòd sit inordinata postulatio actoris, aliquid ultra debitum à reo apud Judicem exigentis.

§. II.

Causa efficiens plus petitionis est actor, qui dolosè plus à reo petit, quàm iustum sit, aut sibi debeatur. Unde pœnæ contra plus petentes in iure statutæ locum non habent, si actor probaverit, se non maliciosè, sed iusto errore ductum plus petiisse. §. 33. *Instit. de Actionib.* & constat ex *l. 1. §. 1. un. verò. C. h. t.* ubi requiritur, ut plus petens manifestè convictus fuerit per avaritiam deliquisse. Censetur autem iustam ignorantiam causam habere, si quis v. g. res hereditatis persequatur, vel iudicium tutelæ, aut negotiorum gestorum actionem intendet. *l. 15. qui 41. ff. de R. J.* Vide Menoch. *consil. 572.*

§. III.